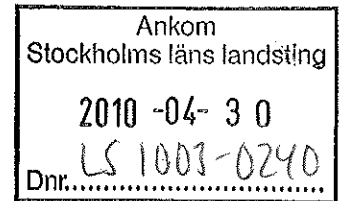

Handläggare:
Hans Ullström

Yttrande över Kultursamverkansutredningens delbetänkande - Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11)

1 Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att yttra sig över Kultursamverkansutredningens delbetänkande - Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11) – i enlighet med förvaltningens förslag.

2 Bakgrund

Den s k Kultursamverkansutredningen har haft regeringens uppdrag att föreslå en modell för införandet av en ny modell för fördelning av vissa statliga bidrag till kultur. Till grund för utredningen ligger de förslag som presenterades för drygt ett år sedan av Kulturutredningen (SOU 2009:16) och Filmutredningen (SOU 2009:73).

Remissvar ska ha inkommit till kulturdepartementet senast den 4 juni 2010. Kulturnämnden har anmodats lämna förslag till yttrande till Finansroteln senast den 28 april 2010. Landstingets yttrande fastställs av landstingsstyrelsen den 18 maj 2010.

Bilaga

- 1 Sammanfattning av betänkande
- 2 Bidrag och verksamheter som omfattas av samverkansmodellen (Kulturportföljen)
- 3 Nationella kulturpolitiska mål
- 4 Förvaltningens förslag till yttrande

2.1 Ärendets utformning

Sammanfattningen i Kultursamverkansutredningens betänkande återfinns som bilaga 1 till föreliggande tjänsteutlåtande (betänkandet i sin helhet distribueras till kulturnämndens ledamöter via e-post). Bilaga 2 innehåller en tabell över bidrag och verksamheter som omfattas av samverkansmodellen. De nationella kulturpolitiska målen återfinns som bilaga 3. Förvaltningens förslag till yttrande utgörs av bilaga 4.

I beredningen av ärendet har förvaltningen givit de sju länsfunktionerna möjlighet att lämna synpunkter. Fyra av länsfunktionerna inkom med underlag vilka förvaltningen beaktat i förslaget till yttrande.

3 Kultursamverkansutredningens förslag i sammanfattning

De statliga anslagen för stöd till regionala kulturinstitutioner samt närliggande verksamheter, däribland Riksteaterkonsulenter, Läns hemslöjds konsulenter, Regionala resurscentrum för film och video m fl, förs samman till ett nytt statligt anslag för bidrag till regional kulturverksamhet. Bidraget fördelas av Statens kulturråd till landsting/region efter förhandling dem emellan. Förhandlingen bygger på en treårig regional kulturplan som landsting/region tagit fram i samverkan med länets kommuner och efter samråd med företrädare för länets kulturliv och det civila samhället. Kulturrådet fastställer det statliga bidraget – Kulturportföljen – efter samråd med flera andra statliga myndigheter som besitter fackkompetens inom olika konstformer.

Utgångspunkterna för statens bidrag är att det bl a ska

- utveckla den kulturella infrastrukturen,
- främja en regional mångfald genom att de enskilda förutsättningarna som kulturlivet har runt om i landet tas tillvara på bästa sätt och
- ge möjligheter för kulturskapare i hela landet att arbeta och utveckla sitt konstnärskap.

Landsting och de verksamheter som får statligt bidrag förväntas genomföra verksamheten i överensstämmelse med de nationella kulturpolitiska målen (bilaga 3).

Vidare anför utredaren att Kulturrådet i dialogen med den kommunala nivån bör hävda principen ”om armlängds avstånd” som utgångspunkt för bidragsfördelningen, d v s konstnärliga beslut ska överlämnas till ämnesexperter - i

betänkandet förordas referensgrupper med företrädare för det professionella kulturlivet.

Betänkande anger inga förslag till hur stort det statliga stödet bör vara i enskilda landsting/regioner. De statliga bidrag som föreslås ingå i kulturportföljen omfattar ca 1,2 miljarder kr för landet som helhet. Därav får kulturverksamheter i Stockholms län normalt ca 92 mnkr.

3.1 Vilka kulturverksamheter och stöd berörs i Stockholms län?

Kultursamverkansutredningen föreslår att i första hand de statliga anslagen till s k regionala kulturinstitutioner och länskonsulenter inordnas i kulturportföljen. I Stockholms län berörs dels de sju s k länsfunktioner som landstinget ytterst ansvarar för, d v s Länsmuseet, Regionbiblioteket (Länsbiblioteket), Länsmusiken, Mångkulturkonsulenten, Danskonsulenten, Film Stockholm och Läns hemslöjds konsulenterna.

I det nuvarande statliga anslaget för regionala kulturinstitutioner ingår även det statliga bidraget till fyra verksamheter i länet som vi i landstinget betraktar som fristående kulturverksamheter, nämligen Cirkus Cirkör, Folkoperan, Föreningsarkiven och Oktoberteatern. Vidare omfattas tre verksamheter som drivs av Stockholms stad, nämligen Stockholms stadsteater och Stockholms stadsmuseum samt Internationella biblioteket till vilket även landstinget bidrar med årligt verksamhetsstöd enligt avtal mellan kulturnämnden och Stockholms stad.

Det särklassigt största statliga bidraget går till Stockholms stadsteater som får ca 50 mnkr i statsbidrag 2010. Det minsta statsbidraget går till Danskonsulenten som får 200 tkr. För de sju länsfunktionerna uppgår det statliga bidraget sammantaget till ca 13 mnkr medan landstingets stöd uppgår till ca 22 mnkr. De kommunala bidragen är mindre än 2 mnkr. Det totala statliga bidraget till ovan nämnda verksamheter uppgår till ca 92 mnkr. Landstingets stöd uppgår till ca 31 mnkr och de kommunala bidragen till nära 289 mnkr (beroende på Stockholms stads stöd till Stockholms stadsteater och Stadsmuseet om ca 276 mnkr).

Oktoberteatern får stöd från Södertälje kommun men får inget årligt verksamhetsstöd från landstinget. Däremot medges teatern ofta Scenkonststöd från kulturnämnden.

Det statliga bidraget till Riksteaterkonsulenter som också omfattas genererar f n inget statligt bidrag till Stockholms län då det inte finns någon sådan konsulent här.

De kulturverksamheter som omfattas av förslaget till samverkansmodell sam ungefärliga bidrag 2009/2010 framgår av bilaga 2.

4 Förvaltningens synpunkter

Kultursamverkansutredningen har i sitt delbetänkande lanserat uttrycket "koffert" som benämning på den kultursamverkansmodell som skisseras och som Kulturutredningen benämnde som "kulturportfölj" eller enbart "portfölj".

Kulturförvaltningen finner ingen anledning att ändra på Kulturutredningens benämning. I föreliggande utlåtande använder därför kulturförvaltningen genomgående ende "kulturportfölj" som benämning på det samlade statsbidrag som formellt föreslås utgöra det nya anslaget Bidrag till regional kulturverksamhet och som omfattas av samverkansmodellen. Detta dels därför att "kulturportfölj" har etablerats i den allmänna kulturdebatten sedan vintern 2009. Dels därför att Kultursamverkansutredningen föreslår att de statliga bidrag som ska ingå i det nya statsbidragssystemet begränsas på sådant sätt att det inte finns anledning att använda uttrycket "koffert" som indikerar något större och innehållsmässigt mer omfattande än "portfölj".

4.1 Förslagets grundpelare – landstinget fördelar vissa statliga bidrag

Förslaget till att fördela vissa statliga bidrag till kultur genom en kulturportfölj där landstingen ges ansvaret för att upprätta en regional kulturplan härrör från Kulturutredningen. Kultursamverkansutredningen innehåller på så sätt inga stora nyheter i annat än att utredningen förtydligar vissa delar i modellen, bl a vilka statliga anslag som föreslås ingå i kulturportföljen.

På samma sätt som i tjänsteutlåtandet rörande Kulturutredningens betänkande (SOU 2009:16), ställer sig förvaltningen i grunden positiv till grundtanken i förslaget, d v s att decentralisera fördelningen av statliga bidrag till regionala politiker. Genom att den slutliga fördelningen av medel görs på regional nivå ökar förutsättningarna att genomföra den kulturpolitik som de regionalt folkvalda eftersträvar och de statliga medlen kan samordnas med landstingets och i förekommande fall även kommunernas egna satsningar på kultur. Förvaltningen instämmer i vad som anfördes redan av Kulturutredningen, nämligen att modellen förstärker den demokratiska aspekten i och med att besluten om medelsfördelning förs närmare medborgarna i den berörda regionen. Utifrån kulturlivets sida kan dock modellen vara tveksam i den meningen att en omfattande samordning i bidragsgivningen i större utsträckning än i dag innebär

att en verksamhet får offentligt stöd från alla bidragsgivare eller så blir man helt utan.

I sammanhanget är det viktigt att den statliga parten – Kulturrådet – inte fastnar i det nuvarande statsbidragssystemets strukturer i förhandlingen med landstingen. Staten måste vara lyhörd för varje landstings strävan till lösningar som är anpassade för just den egna regionen. I Stockholms län har vi teateringen ingen länsteater med landstinget som huvudman men det finns ändå ett brett utbud av teater, i flera fall med hjälp av offentligt stöd, med en stor satsning på barnteater i länets skolor genom kulturnämndens scenkonststöd. Vi har helt enkelt bestämt oss för en annan struktur på verksamheten än den som staten skisserat, och det ska naturligtvis inte ligga Stockholms läns landsting i fatet i överläggningarna om kulturportföljens storlek. På samma sätt kan landstinget välja att organisera vissa kulturverksamheter av länsövergripande karaktär på ett sätt som vårt landsting bedömer som bäst efter våra regionala förutsättningar.

4.1.1 Unika förutsättningar i Stockholms län

Det finns förhållanden som gör stockholmsregionen unik. Dels är Stockholms stad helt dominerande vad avser de kommunala kultursatsningarna. Dels har länet ett mycket omfattande fristående kulturliv som till stora delar inte omfattas av Kultursamverkansutredningens förslag till samverkan – se vidare avsnitt 3.1. Det är naturligtvis angeläget att både Stockholms stad och länet som helhet får goda möjligheter att föra en kulturpolitik värdig en huvudstadsregion. Staten måste därför ha förståelse för att samverkansmodellen kan ha behov av särskilda lösningar då en regional kulturplan ska tas fram för Stockholms län.

4.2 Regionala kulturplaner

Förvaltningen tolkar utredningens förslag som att statens krav är att den regionala kulturplanen enbart omfattar de kulturverksamheter vars statliga bidrag ingår i kulturportföljen. Det vore naturligtvis inte heller rimligt att sätta ställning till krav på någon planering därutöver. Det innebär att planen i första hand omfattar de skänksfunktionerna. Det är i praktiken inte heller möjligt för landstingets politiker att planera hur det fristående kulturlivet ska utvecklas. Enligt förvaltningens mening skulle en sådan ordning inte heller vara lämplig eftersom det fristående kulturlivet då inte längre skulle vara fristående. Kulturplanen kan däremot beskriva hur landstinget och kommunerna avser att göra ekonomiska satsningar för att stödja det fristående kulturlivet.

Enligt förvaltningens mening måste varje landsting själv få bestämma hur man handhar sitt regionala samordningsansvar; Vilka intressenter som landstinget har kontakt med, på vilket sätt och i vilken omfattning.

Utredningen skisserar ett mycket omfattande samverkansförfarande som innebär en avsevärd höjning av ambitionsnivån i bidragsgivningen. I dag har Kulturrådet normalt ingen kommunikation med landsting, kommuner eller de regionala kulturinstitutionerna inför beslut om statligt bidrag. I den nya samverkansmodellen förutsätts landstingen ha ett mycket omfattande samverkansförfarande med kommuner, det civila samhället och företrädare för kulturlivet. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att utredningen diskuterar behov av förstärkta anslag till Kulturrådet och även flera av de övriga kulturmyndigheterna medan landstingen förutsätts klara arbetet med i huvudsak befintliga resurser. För Stockholms läns landsting kommer det samverkansförfarande som utredningen anger att kräva en kraftigt utökad administrativ insats. Enligt förvaltningens mening står det omfattande samverkansförfarandet inte i rimlig proportion till vilka statsbidrag och kulturverksamheter som omfattas av samverkansförfarandet och som i Stockholms län endast berör en mindre del av det regionala kulturlivet och därmed även en mindre del av landstingets och Stockholms stads stöd till kultur. Förutom att landstingen ska samverka med kommunerna och samråda med företrädare för det civila samhället och kulturlivet, ska landstingen även svara för uppföljning av de regionala kulturplanerna.

Enligt förvaltningens mening bör utgångspunkten helt enkelt vara att staten minskar de statliga kulturmyndigheternas omfattning och överför frigjorda medel till landstinget som ersättning för den ökade administration som måste byggas upp regionalt. Det är inte acceptabelt att staten föreskriver en ordning som kan tvinga landsting och regioner att bygga upp och bekosta en administration samtidigt som staten inte minskar sin.

4.3 Samverkan mellan statliga myndigheter

Förvaltningen tycker att det bör eftersträvas enkelhet och enhetlighet i både organisationen av de statliga kulturmyndigheterna och i det nya statsbidragssystemets utformning. Kultursamverkansutredningen är dock inte konsekvent i de avseendena. Inom den statliga organisationen föreslås i samstämmighet med Kulturutredningen att Kulturrådet få ansvar för förhandlingarna med landstingen om kulturportföljens storlek. Därutöver föreslås dock flera andra kulturmyndigheter/motsvarande få en aktiv roll i statsbidragstilldelningen i och med att myndigheterna förutsätts behålla fackkompetensen för vissa kulturområden även om bidragsmedlen införlivas i Kulturportföljen. Det rör Nämnden för hemslöjdsfrågor (NFH) avseende bidrag till läns hemslöjdskon-

sulenterna, Svenska Filminstitutet (SFI) rörande bidrag till regionala resurscentrum för film och video, Riksarkivet rörande bidrag till arkivverksamhet (föreningsarkiven) samt Riksantikvarieämbetet avseende frågor kopplade till kulturmiljöarbetet. Därutöver föreslås det statliga stödet till länsbiblioteken, som i dag fördelas av Kulturrådet, exkluderas ur kulturportföljen och i stället fördelas av Kungliga biblioteket som förväntas få ett nationellt uppdrag för att främja samverkan och driva på utvecklingen inom biblioteksväsendet.

Trots att Kulturutredningens grundtanke var att samla de statliga kulturstöden inom Kulturportföljen så föreslår Kultursamverkansutredningen att inte mindre än fem myndigheter inklusive Kulturrådet ska vara engagerade i statens arbete med Kulturportföljen. Därutöver ska således stödet till länsbiblioteken hanteras av en sjuätte myndighet helt skilt från förfarandet med Kulturportföljen.

Parallellt med Kultursamverkansutredningen har Utredningen om en nationell musikplattform (SOU 2010:12) föreslagit att den nuvarande myndigheten Statens musiksamlingar ges ett utökat uppdrag för samordning av nationella musikprojekt under benämningen Statens musikverk, som sålunda skulle bli den sjunde statliga myndigheten som får del i bidragsvitningen.

Kulturförvaltningen anser att Kulturrådet som får ansvar för det samlade statliga anslaget Bidrag till regional kulturverksamhet, även bör tillföras erforderlig fackkompetens inom berörda konstformer.

Som nämns på annat håll i detta utlåtande vill förvaltningen betona vikten av att Kulturrådet både har direktiv till och mod att se förutsättningslöst på dels formerna för hur kulturverksamhet genomförs utifrån regionala förutsättningar, dels det statliga stödets storlek och inte fastna i de bidrag och strukturer som råder i dag.

4.4 Statliga bidrag som ingår i Kulturportföljen

Förvaltningen ställer sig positiv de statliga bidrag som föreslås ingå i kulturportföljen. Tyvärr begränsas förslaget till i huvudsak statens stöd till så kända regionala kulturinstitutioner och länskonsulenter och jämförbara verksamheter, exkl stödet till länsbiblioteken som föreslås föras över till Kungliga biblioteket.

Förvaltningen tycker att det är viktigt att bidragen till Läns hemslöjds konsulenter och Regionala resurscentrum för film och video inordnas i Kulturportföljen. Kulturförvaltningen anser att det vore naturligt att även de statliga bidragen till fristående kulturorganisationer samt det så kallade arrangörstödet inkluderas i kulturportföljen.

Kultursamverkansutredningen föreslår en ordning där i huvudsak de nuvarande statliga bidragen till s k regionala kulturinstitutioner och motsvarande verksamheter ska ingå. I Stockholms län utgör de verksamheterna en mindre del av länets regionala kulturliv. Stockholms läns landsting stöder sju länsövergripande funktioner med ca 22 mnkr om året, högst stöd ges till länsmuseum och länsbiblioteket. Men därutöver stöder landstinget det fristående kulturlivet med ca 60 mnkr samt Stockholms konserthus och Kungliga filharmonikerna med ca 110 mnkr. Det innebär att den regionala samverkan, kulturplanen och överläggningarna med staten, omfattar en mindre del av länets kulturliv. De statliga bidragen till samma verksamheter uppgår till ca 13 mnkr.

Förvaltningen anser därför att även de statliga medlen till fria grupper inom teater, dans och musik bör ingå i portföljen. Bland de fria grupper i Stockholms län som får statligt stöd förekommer vanligtvis ca en fjärdedel även som mottagare av stöd från landstinget. Det skulle således vara fördelaktigt att kunna inkludera även de fria grupperna inom scenkonstområdet i den samordning av den nationella och regionala kulturpolitik som portföljmodellen innebär. Staten kan med fördel bevaka de statliga intressena av bidragsfördelningen i förhandlingarna med landstinget och genom den uppföljning av genomförandet som betänkandet föreslår.

I betänkandets avsnitt 5.2.8 för utredningen ett resonemang kring de statliga bidragen till fristående teater-, dans- och musikgrupper vilka inte föreslås ingå i Kulturportföljen. Utredningen för ett resonemang om att finansieringen av de fristående grupperna ändå bör kunna diskuteras mellan staten och den kommunala nivån inom ramen för samverkansmodellen. Förvaltningen tycker att det är otydligt att föreslå att Kulturportföljen inte ska omfatta bidragen till de fristående grupperna men samtidigt säga att förhandlingen mellan landsting och staten även kan beröra de fristående grupperna.

4.4.1 Bidrag till biblioteksverksamhet

De statliga bidragen till länsbibliotek (inkl bidrag till Lånecentraler och Biblioteksdepåer) fördelas i dag av Kulturrådet men föreslås brytas ur kulturportföljen och i stället fördelas av Kungliga biblioteket som förväntas få ett nationellt uppdrag för att främja samverkan och driva på utvecklingen inom biblioteksväsendet. Förvaltningen tycker att det behövs en kraftsamling av bibliotekssamordning i riket och är därmed positiv till att Kungliga biblioteket får rollen som nav och samordnare när det gäller infrastrukturfrågor för svenskt biblioteksväsende. För att resurserna till folkbiblioteksväsendet som helhet ska kunna användas så effektivt som möjligt behövs samordning i frågor som en nationell bibliotekskatalog och nationella licenser för digitalt material som ga-

ranterar jämlik tillgång för invånarna. Det behövs också kraftiga insatser för att öka den digitala hanteringen och minska digitala klyftor. Statistik- och kvalitetsfrågor är också viktiga i en sådan infrastruktur. Här kan en nationell samordning av biblioteksresurserna göra skillnad. Mot den bakgrunden är det också naturligt att Kungliga biblioteket förfogar de statliga bidragsmedlen till biblioteksverksamhet även om det innebär ett avsteg från principen att inordna så många statliga stöd som möjlighet i kulturportföljen.

4.4.2 Regionala resurscentrum för film och video

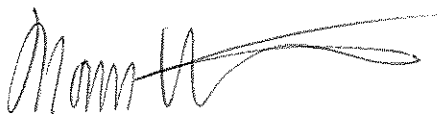
Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag att det statliga stödet till filmresurscentrum inordnas i Kulturportföljen.

Vi ser också positivt på att föra över fler delar av det statliga filmstödet till det nya regionala bidragsanslaget och att föra en öppen diskussion om filmkulturella insatser. Idag går 120 statliga miljoner till filmkulturella insatser genom Svenska Filminstitutet, endast 16 miljoner går till regionala resurscentrum. Detta står inte i paritet med de regionala insatserna i form av ekonomi och verksamhet. Den kunskap och det kontaktnät som finns hos resurscentren för verksamheter och insatser på lokal nivå kommer att få en effektivare användning med en direkt överföring av medel för skolbiostöd, biografutveckling och talangutveckling.

Förvaltningen ser också positivt på Kulturrådet som företrädare för staten i överenskommelsen om finansieringen. Som nämns även på annan plats i detta utlåtande bör erforderlig fackkunskap tillföras Kulturrådet.

4.4.3 Läns hemslöjds konsulenter

Förvaltningen ser även positivt på utredningens förslag att det statliga stödet till Läns hemslöjds konsulenter inordnas i Kulturportföljen. Även inom detta område bör erforderlig fackkompetens tillföras Kulturrådet vilket innebär att nämnden för hemslöjdsfrågor (NHF) avvecklas. NFH har i dag en i sammanhanget speciell roll då man ofta svarar för samordning av vissa nationella projekt gentemot både Läns hemslöjds konsulenter och den ideella hemslöjdsrörelsen. En funktion som därmed skulle försvinna. Förvaltningen anser dock att landets Läns hemslöjds konsulenter bör kunna ta eget ansvar för samverkan över länsgränserna.

Hans Ullström